

Examen HAVO
2008

tijdvak 1
maandag 19 mei
13.30 - 16.30 uur

Nederlands

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 22 vragen en een samenvattingsopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 53 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Scharrelwild

- 1p 1 Wat is de impliciete hoofdvraag van de tekst 'Scharrelwild'?
- A Op welke manieren kan de natuur meer geld opleveren?
  - B Op welke manier kan de toegenomen wildpopulatie gezond leven in de natuur?
  - C Op welke wijze kunnen natuur en economie elkaar positief beïnvloeden?
  - D Op welke wijzen kunnen mensen meer van de natuur genieten?

Bij een ironische situatie vindt het tegenovergestelde plaats van wat verwacht zou worden.

- 2p 2 Leg uit wat er ironisch is aan het feit dat er in een straatarm land als Roemenië veel beren voorkomen dankzij de jacht (zie regels 43-45).
Gebruik maximaal 40 woorden.

- 1p 3 Welke functie heeft alinea 5 ten opzichte van het voorafgaande tekstgedeelte, de alinea's 3 en 4?
Alinea 5 geeft
- A een conclusie.
  - B een gevolg.
  - C een samenvatting.
  - D een voorbeeld.

Veel natuurliefhebbers en -beschermers zien een tegenstelling tussen natuur en economie. (zie regels 67-73)

- 2p 4 Wat zou volgens deze tekst de ideale samenhang zijn tussen natuur en economie?
Gebruik maximaal 20 woorden.

In de tekst 'Scharrelwild' wordt een andere opvatting over de jacht naar voren gebracht dan de ecologen of de anti-jachtlobby hebben (zie alinea 8).

- 2p 5 Formuleer het gemeenschappelijke argument van ecologen en de anti-jachtlobby tegen de jacht.

Baseer je antwoord op gegevens uit alinea 8.
Gebruik maximaal 10 woorden.

- 3p 6 Formuleer het argument vóór de jacht.
Baseer je antwoord op gegevens uit alinea 8.
Gebruik maximaal 15 woorden.

“Ook de Nederlandse natuur zou meer geld kunnen opleveren dan nu het geval is.” (regels 145-147)

1p 7 Met welke soort van argumenten onderbouwt de auteur dit standpunt in de regels 147-164?

Argumenten op basis van

- A feiten en voorbeelden.
- B gezag en voorbeelden.
- C gezag en wetenschap.
- D intuïtie en feiten.

“En zo zijn er vele varianten van natuurgenet dat niet achter een hek beleefd hoeft te worden.” (regels 187-190)

1p 8 Leg uit dat deze bewering in ieder geval ten dele in tegenspraak is met de inhoud van alinea 11.

“de valse tegenstelling tussen natuur en economie” (regels 222-223)

1p 9 Wat is er vals aan die tegenstelling?

Het lijkt of natuur en economie tegenpolen zijn, maar

- A economie is een gevolg van de natuur.
- B economie maakt de natuur pas mogelijk.
- C natuur is afhankelijk van de economie.
- D natuur kan baat hebben bij de economie.

“Er zijn ideeën genoeg om ten behoeve van de natuur meer geld uit de natuur te halen dan nu gebeurt” (regels 217-219)

3p 10 Op welke drie manieren kan de natuur volgens de tekst geld opleveren?

1p 11 Wat zijn de belangrijkste functies van alinea 13?

- A een afweging maken en een toekomstvisie geven
- B een argument geven en een conclusie trekken
- C een samenvatting geven en een conclusie trekke
- D een verklaring geven en een oplossing aanbieden

De tekst ‘Scharrelwild’ kan in een viertal tekstdelen worden verdeeld. Aan deze tekstdelen kunnen achtereenvolgens de volgende functies worden toegekend:

deel 1: inleiding met situatiebeschrijving

deel 2: stelling

deel 3: argumentatie en weerlegging tegenargumentatie

deel 4: slot

1p 12 Met welke alinea begint deel 2?

1p 13 Met welke alinea begint deel 3?

1p 14 Met welke alinea begint deel 4?

In de tekst wordt gesproken over “een ecologisch schuldgevoel” (regels 56-57) en “een ecologisch schuldcomplex” (regels 235-236).

2p 15 Waarover zou men zich schuldig moeten voelen?

Gebruik maximaal 15 woorden.

In de tekst wordt verondersteld dat natuurbeschermers er veelal dezelfde opvattingen op na houden.

- 1p 16 Welke twee van onderstaande opvattingen behoren daartoe?
- 1 Natuur moet de mensen voordeel en genot geven, wil zij behouden blijven.
  - 2 Natuur moet door mensen bij voorkeur op enige afstand genoten worden.
  - 3 Natuur moet met staatssubsidie in stand worden gehouden.
  - 4 Natuur is alleen 'echte' natuur als de aanwezigheid van de mens erin wordt teruggedrongen.

De tekst 'Scharrelwild' bevat naast betogende elementen ook beschouwende en probeert zo de lezer tot denken aan te zetten.

Hieronder staan vier elementen:

- 1 de klaagzang van de natuurbescherming over de natuur
- 2 de tegenstelling tussen de natuur en de economie
- 3 de toegenomen belangstelling voor de natuur
- 4 de visie van de ecologen op de natuur

- 1p 17 Welke twee elementen uit de tekst zijn vooral beschouwend te noemen?
- A** 1 en 2
B 1 en 3
C 1 en 4
D 2 en 3
E 2 en 4

De tekst bevat ook uiteenzettende elementen.

Hieronder staan vier elementen die in de tekst aan de orde komen:

- 1 de wijze waarop het wild terug is van weggeweest
- 2 de noodzaak van meer marktdenken voor de natuur
- 3 aanbevelingen om meer geld uit de natuur te kunnen halen
- 4 visies van natuurorganisaties over natuurbescherming

- 1p 18 Welke van deze vier zijn de uiteenzettende elementen in de tekst?
- A** 1 en 2
B 1 en 3
C 1 en 4
D 2 en 3
E 2 en 4

De auteur heeft weinig op met natuurbeschermers en ecologen. Die afkeer komt tot uitdrukking in het door hem gehanteerde taalgebruik. Hier volgen vier citaten:

- 1 "Natuurbeleid dat de factor mens verwaarloost, mislukt meestal." (regels 65-66)
- 2 "(...) weer kwam een standaard ecologenargument op de proppen: wolven en andere wilde underdogs eten alleen vee als het slecht gaat met hun leefomstandigheden." (regels 82-87)
- 3 "Want wie tussen de ecologische treurwilgen door kijkt, ziet dat er zelfs in ons eigen kleine bos een overvloed aan wild is." (regels 141-144)
- 4 "De meeste natuurorganisaties ontdekken langzamerhand zelf ook dat de al dertig jaar durende klaagzang over de kwaliteit van de natuur, de natuurbescherming op de lange termijn frustreert." (regels 228-234)

- 1p **19** In welk(e) van de gegeven citaten komt die houding in het taalgebruik tot uitdrukking?
- A alleen in 1
  - B in 1 en 2
  - C in 2 en 3
  - D in 2 en 4
  - E in 1, 3 en 4
  - F in 2, 3 en 4
- 1p **20** Welke van de onderstaande beweringen geeft de hoofdgedachte het beste weer?
- A Alleen met meer zorg voor de wildstand, kan natuurbeleid succesvol zijn.
  - B De economie heeft schade toegebracht aan de natuurbescherming.
  - C Effectief natuurbeleid is zonder twijfel gebaat bij economisch denken.
  - D Er moeten maatregelen komen tegen de achteruitgang in kwaliteit van de natuur.

Voor verschillende groepen geïnteresseerden in de natuur bevat deze tekst een boodschap.

- 2p **21** Welke boodschap bevat de tekst voor natuur**beschermers** en **-beleidsmakers**?
- 2p **22** Welke boodschap bevat de tekst voor natuur**genieters**?

Tekst 2 Kunstmest voor het brein

- 21p **23** Maak een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van maximaal **220** woorden van de tekst 'Kunstmest voor het brein'. Zorg ervoor dat je samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent. Uit je samenvatting moet duidelijk worden:
- welk opmerkelijk verschijnsel zich bij de hedendaagse jeugd voordoet;
  - welke verklaringen niet afdoende zijn voor dit verschijnsel én de uitleg waarom die verklaringen niet afdoende zijn en de bijbehorende conclusie;
  - welke verklaring de meest aannemelijke is én de uitleg waarom die verklaring de meest aannemelijke is en de bijbehorende conclusie.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.